

УДК 332/142

СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Гончар Т. І.

Науково-дослідний центр “Кіровоградагропромпродуктивність”,

Осадча-Фіц Л.С.

Центральноукраїнський національний технічний
університет, м. Кропивницький

Сільська територія у сучасному розумінні являє собою складну і багатофункціональну систему, здатну до самоорганізації, яка об'єднує природно-географічні та виробничо-господарські зони адміністративно-територіальних утворень у сільській місцевості. Вона характеризується сукупністю особливостей: площею земельних угідь, які охоплює; обсягами виробництва; розвитком соціальної і виробничої інфраструктури; формою зайнятості на селі та іншими рисами [1].

В Кіровоградській області сільські території традиційно пов'язуються з аграрним виробництвом. Проте, розвиток сільських територій має важливе значення не лише з огляду на свою особливу роль в соціально-економічному житті Кіровоградської області. Його важливість пов'язана також із виконанням взятих на себе зобов'язань щодо гармонізації діючого законодавства та стандартів якості життя населення з вимогами ЄС, співпраця з яким залишається одним з пріоритетів Європейської інтеграції нашої держави [2, 3].

В даний час проблематика розробки ефективної стратегії розвитку сільських територій є одним з найважливіших напрямків агроєкономічних досліджень українських вчених [4].

У соціально-економічному житті Кіровоградської області сільські території займають особливе місце. На них проживає третина населення області і припадає 90% її площі. Значимість цих територій посилюється їх винятковим внеском у формуванні основ продовольчої безпеки та нарощування потенціалу області. Однак, аналіз стану соціально-економічного розвитку сільських територій показує, що, незважаючи на окремі позитивні зміни, досягнуті в результаті реформування аграрного сектору економіки, відбувається занепад та руйнація села.

Станом на 1 січня 2015 року до складу Кіровоградської області входить 12 міст обласного та районного значення, 27 селищ міського типу, 21 адміністративний район, 376 сільських рад та 991 сільський населений пункт. Чисельність наявного населення області становила 980,6 тис. осіб, з них міське – 615,1 тис. осіб, сільське – 365,5 тис. осіб. Кількість наявного сільського населення з розрахунку на одну сільську раду складає 972 особи та середня людність сільського поселення – 369 осіб [5, 6].

Слід зазначити, що населені пункти мають застарілі генеральні плани, які розроблялися у радянські часи на базі соціалістичної планової економіки. Такі документи не актуальні в ринкових відносинах та пріоритеті права власності на землю та інші засоби (фактори) виробництва. Станом на 1 липня 2015 року забезпечення генеральними планами сільських населених пунктів, розробленими до 1991 року, становило 66,5%, або 659 од. від загальної кількості, 1991-2010 рр. – 7 од., 2011 р. – 2 одиниці. Відсутні генеральні плани по 323 сільських поселеннях (32,6%) від загальної кількості, і ці поселення (100%) потребують розроблення генеральних планів.

Соціальні умови життя сільського населення значною мірою залежать від рівня розвитку та облаштування у сільській місцевості. Більшість (576, або 61%) сільських населених пунктів знаходяться на певній відстані до сільської (селищної, міської) ради: до 3 км – 58 од., 3-5 км – 185 од., 5-10 км – 271 од., більше 10 км – 62 од.

Кризові процеси в економіці Кіровоградської області негативно позначилися на соціальній інфраструктурі в сільській місцевості. Сільські населені пункти, в яких квартири не забезпечені окремими видами благоустрою, а саме опаленням – 40%, водопроводом – 56,5%, каналізацією – 59%, природним газом – 77,5%, скрапленим газом – 5,6%, гарячим водопостачанням – 85,1% від загальної кількості населених пунктів (табл. 22).

Рівень розвитку соціальної інфраструктури насамперед визначається рівнем розвитку інноваційної структури, де одне з провідних місць належить освіті. Сільська поселенська мережа відзначається вкрай недостатньою забезпеченістю об'єктами соціальної інфраструктури у тих же сільських населених пунктах, де вони наявні, продовжується скорочення кількості дитячих дошкільних закладів, шкіл, лікарняних закладів, підприємств торгівлі і побутового обслуговування населення.

В області 575 населених пунктів не мають дошкільних навчальних закладів, але мають дітей до 6-ти років, або 60% до загальної кількості населених пунктів в тому числі з чисельністю 20 і менше осіб – 503 од., 21-49 осіб – 57 од., 50 і більше осіб – 15 од. (табл. 10). Отже переважна більшість дітей дошкільного віку перебуває вдома, що іноді негативно позначається на їхньому розвитку. Адже працюючи за наймом чи у домашньому господарстві сільські жінки не в змозі приділяти достатньо уваги вихованню дітей.

В Кіровоградській області 377 сільських населених пунктів мають діючі за призначенням школи, з яких I ступеня – 3,2%, II ступеня – 32,4%, III ступеня – 64,5%. Прикрим є той факт, що 569 сільських населених пунктів не мають шкіл, але мають дітей у віці 7-17 років, у тому числі з чисельністю дітей у віці 7-17 років: 20 і менше осіб – 460 од., 21-49 осіб – 95 од., 50 і більше осіб – 14 одиниць, відповідно у % до загальної кількості – 80,8, –16,7, – 2,5.

Дослідженнями соціально-культурного потенціалу закладів культури встановлено, що на 1 січня 2014 року сільські населені пункти, що не мають закладів культури (одиниць): клубів, будинків культури – 436, бібліотек – 503, кіноустановок – 942, відповідно до загальної кількості: 45,8 %, 52,8% та 98,9% . Сільські населені пункти, що не мали стаціонарних закладів культури та пересувного обслуговування складають 41,7% в яких чисельність населення складає 29,2 тис. осіб. Чотири сільські населені пункти з населенням 500 осіб і більше, не мали стаціонарних закладів культури та пересувного обслуговування. В цих населених пунктах проживало 3,9 тис. осіб населення.

Відповідно статистиці, сільські населені пункти, що не мали лікувальних закладів та пересувного обслуговування на 1 січня 2014 року становить 237 одиниць (що складає 24,9% до загальної кількості), в яких проживає населення 12,3 тис. осіб. Один сільський населений пункт з населенням 500 осіб і більше, не має лікувальних закладів та пересувного обслуговування. З метою покращення демографічної ситуації в сільській місцевості Кіровоградської області слід звернути увагу на реорганізацію фельдшерсько-акушерських пунктів та їх створення у населених пунктах, де мешкає понад 500 осіб.

Як елемент сільської соціальної інфраструктури торгівля являє собою мережу закладів роздрібної та оптової торгівлі на селі. Аналіз статистичних даних свідчить, що протягом 2005–2013 рр. відбулося значне скорочення торговельних закладів в сільських населених пунктах. Станом, на 1 січня 2014 року кількість населених пунктів, що не мали торговельних закладів складає 395 одиниць або 41,5% до загальної кількості населених пунктів. Більше 50% не мали торговельних закладів населені пункти з чисельністю жителів до 50 осіб, 324 сільські населені пункти, в яких проживає 16,5 тис. осіб, не мали стаціонарних торговельних закладів та пересувного обслуговування. Така ситуація досить негативно впливає на соціальні настрої сільського населення, яке не може задовольнити елементарні потреби в товарах першої

необхідності, не згадуючи вже про одяг, побутову техніку, меблі тощо. В кожному сільському населеному пункті, з населенням 500 осіб і більше, є в наявності торговельні заклади.

Важливою інфраструктурною складовою є галузь зв'язку й інформатизації, одна з найбільш науко – та капіталомістких складових інфраструктури держави, що з одного боку відбиває стан її економіки, а з другого – повинна випереджати розвиток економіки, щоб не стримувати розвиток суспільного виробництва. Як свідчить аналіз статистичних даних, сільські населені пункти, що мають діючі за призначенням інші установи, підприємства і організації соціальної сфери, на 1 січня 2014 року: відділення зв'язку – 409 од., їдальні, кафе – 98 од., спортивні споруди – 74 од., культові споруди – 185 од., санаторії – 2 од. В жодному сільському населеному пункті не має діючого будинку відпочинку. Сільські населені пункти, що не мають окремих видів установ, підприємств і організацій соціальної сфери, на 1 січня 2014 року становить: відділення зв'язку – 56,8%, їдальні, кафе – 89,6%, спортивні споруди – 92,2%, культові споруди – 80,1% від загальної кількості сільських населених пунктів.

У сільських населених пунктах Кіровоградської області на початок 2014 року здійснювали діяльність 3239 одиниць підприємств сільського господарства, мисливства та надання пов'язаних з ними послуг, 4 од. – підприємств лісового господарства та лісозаготівель та 22 одиниці – рибного господарства. Населені пункти, в яких розташовані підприємства і організації: сільського господарства, мисливства та надання пов'язаних з ними послуг – 833 од., лісового господарства та лісозаготівлі – 42 од., рибного господарства – 256 од., добувної промисловості і розроблення кар'єрів – 25 од., переробної промисловості – 50 од., будівництва – 4 од., транспорту – 38 од.. Кількість населених пунктів, в яких відсутні будь-які із вище названих суб'єктів господарської діяльності, становила 102 одиниць або 10,7% від загальної кількості всіх сільських населених пунктів. Населені пункти, в яких розташовані промислові та сільськогосподарські об'єкти: млини – 93 од., пекарні – 30 од., пилорами – 34 од., станції технічного обслуговування – 3 од., пункти прийому молока – 31 од. У 820 населених пунктах відсутні окремі промислові та сільськогосподарські об'єкти. А це становить 86,1% до загальної кількості населених пунктів.

Підсумовуючи викладене, варто зазначити, що основними перешкодами розвитку сільських територій Кіровоградської області, нарощування і реалізації їх потенціалу є:

- історичні, внаслідок яких структура видів економічної діяльності на сільських територіях має переважно сільськогосподарське спрямування;
- природні, що зумовлюють низьку щільність заселення сільських територій;
- економічні, що спричиняють незадовільний рівень розвитку ринкової інфраструктури сільського господарства, наявність надмірної кількості посередників між виробниками та кінцевими споживачами сільськогосподарської продукції;
- соціальні, які відображаються у постійному скороченні сільського населення, передусім у працездатному віці, активній міграції сільського населення як у міста, так і за кордон;
- інфраструктурні, що проявляються через низький рівень забезпечення сільських територій об'єктами виробничої (транспортної, енергетичної, комунікаційної) та соціальної (медичної, освітньої, культурної) інфраструктури, відсутність доступної інформації щодо альтернативних несільськогосподарських видів економічної діяльності та методів підвищення ефективності сільського господарства.

Список використаної літератури:

1. Демчак І.М. Соціально-економічне становище сільських територій України / кол. монографія [у 2 т.] / авт.– упоряд.: І.М.Демчак, О.Ю.Лупенко, М.К.Орлатий [та ін.] . – Київ : НАДУ. – 2016. – Т. 1.– 440с.

2. Концепція розвитку сільських територій схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2015р. № 995-р .

3. Стратегія розвитку Кіровоградської області на період до 2020 року. Затверджено Рішенням Кіровоградської обласної ради 21 грудня 2012 року №441. (у редакції рішення Кіровоградської обласної ради “27”березня 2015 №716).

4. Бородіна О.М. Корегування політики державної підтримки сільського господарства України / О.М. Бородіна, О.М. Могильний // Економіка АПК, 2007. – № 6. – С. 55 – 61.

5. Статистичний щорічник Кіровоградської області за 2006 рік. - Кіровоград: Головне управління статистики Кіровоградської області, 2007 рік.

6. Статистичний щорічник Кіровоградської області за 2014 рік. - Кіровоград: Головне управління статистики Кіровоградської області, 2015 рік.

УДК:658.51

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЄЮ В УМОВАХ “ОРГАНІЗАЦІЙНИХ МЕТАФОР”. ПОРІВНЯННЯ ПІДХОДІВ Ф. ГУІЯРА, ДЖ. КЕЛЛІ ТА Р. ДЖ. БАЛОКА, Д. БАТТЕНА

Студ. Драгомарецька А.В.

Центральноукраїнський національний технічний
університет, м. Кропивницький

З точки зору сучасної теорії і практики автоматизації управління недостатньо опрацьованими залишаються питання ефективного управління змінами в організації. Управління змінами як область наукового знання перебуває на початку свого становлення і ще не набула значного розвитку в працях вітчизняних вчених.

Актуальність активізації змін як для малих і середніх підприємств, так і для великих промислових підприємств обумовлена необхідністю відповідності сучасних українських організацій міжнародним стандартам і їх прагненням забезпечити гідний рівень конкурентоспроможності на ринку. Це пов'язано з динамізмом і різноманітністю поведінки споживачів, прискоренням темпів науково-технічного і соціального прогресу, скороченням життєвого циклу товарів, глобалізацією бізнесу, зростанням конкуренції, розвитком інформаційних мереж, зміною ролі людських ресурсів.

В книзі Френсіса Гуїяра і Джеймса Келлі “Перетворення організації” [1], описана модель, де автори пропонують деяку концептуальну схему, яку можуть використовувати менеджери при управлінні процесом організаційних змін. Для опису системи організаційних перетворень автори обрали аналогію між організацією і людським організмом. При цьому вони вирішили перейти від зовнішньої схожості в розвитку організму і організації до подібності в їх внутрішньому функціонуванні, доходячи в своїх міркуваннях до генетичного рівня.

Передумова, що лежить в основі перетворення бізнесу, на думку авторів, полягає в тому, що складність сучасної організації кидає виклик її механістичного опису, що корпорація подібна живому організму і являє собою біологічну корпорацію. Автори розглядають компанії як живих істот, що володіють волею, подібних до людей, що мають тіло, мозок і дух. Компанії народжуються, ростуть, хворіють, одужують, дорослішають і старіють, мислять, роблять вибір, вчаться, працюють і відчують. Кожна компанія унікальна, її індивідуальність складається з комбінації зробленого вибору і впливу навколишнього середовища. Біологічна модель перетворення бізнесу, яку автори досліджують в книзі, складається з чотирьох широких “терапевтичних”